

УПЛЫЎ ВІРТУАЛЬНАЙ РЭАЛЬНАСЦІ НА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ

Голубева В.А., Лаппо В.Д.

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Пятрова Н.Я. – к.філал.н., дацэнт

Артыкул прысвечаны даследаванню пытанняў уплыву віртуальнай рэальнасці на беларускае маўленне. Разглядаюцца аспекты выкарыстання беларускай мовы ў гульнявой індустрыі, на адукацыйных платформах, адзначаецца ўплыў такіх прадуктаў на культурную самасвядомасць беларусаў. Аналізуецца, як віртуальная рэальнасць спрыяе папулярызаванню беларускай мовы. Работа падкрэслівае важнасць інтэграцыі новаўвядзенняў у моўную практыку для захавання і развіцця беларускай мовы ў сучасным свеце.

У апошні час віртуальны свет стаў неад'емнай часткай чалавечага жыцця. Развіццё тэхналогій, інтэрнэту і сацыяльных сетак змяніла спосабы камунікацыі, інфармацыі і адукацыі. У гэтым кантэксце важным пытаннем з'яўляецца ўплыў, які ажыццяўляе віртуальны свет на беларускую мову і маўленне. Агульнавядома, што віртуальная рэальнасць (VR) – гэта тэхналогія, якая стварае інтэрактыўнае асяроддзе, што дазваляе карыстальнікам узаемадзейнічаць з віртуальнымі аб'ектамі. Сучасныя тэхналогіі VR знаходзяць усё больш шырокае прымяненне ў розных сферах, уключаючы адукацыю, гульнявую сферу і мастацтва. У гэтым кантэксце актуальным аспектам становіцца ўплыў VR на беларускую мову, якая з'яўляецца часткай культурнай спадчыны Беларусі.

Звернем увагу, што віртуальны свет спрыяе пашырэнню беларускай мовы сярод моладзі. Сацыяльныя сеткі, блогі і форумы дазваляюць карыстальнікам камунікаваць на роднай мове, дзяліцца думкамі і ідэямі. Гэта спрыяе ўзмацненню ідэнтычнасці і культуры. Віртуальная рэальнасць змяняе спосабы ўзаемадзеяння паміж людзьмі. Карыстальнікі могуць камунікаваць паміж сабой у віртуальнай прасторы, што спрыяе развіццю новых форм камунікацыі. Уплыў на лексіку і граматыку беларускай мовы можа быць значным, бо новыя сітуацыі і кантэксты

патрабуюць стварэння новай лексікі і фразеалогіі. Аднак віртуальная рэальнасць можа мець і праблемы, звязаныя з функцыянаванне беларускай мовы, напрыклад:

- змяншэнне якасці мовы. Часта ў віртуальным асяроддзі можна сустрэць неформальнае выкарыстанне беларускай мовы, якое суправаджаецца памылкамі, слэнгам і злоўжываннем англіцызмамі. Гэта можа прывесці да зніжэння якасці мовы і страты яе самабытнасці;

- выхаванне ў замежных мовах. Уплыў англійскай і іншых замежных моў, асабліва ў сферы тэхналогій, можа прывесці да асіміляцыі беларускіх слоў і выразаў. Моладзь часта аддае перавагу камунікацыі на англійскай мове, што можа зменшыць выкарыстанне беларускай мовы ў паўсядзённым жыцці, якая і так зараз не вельмі пашырана ў пасўсядзённай камунікацыі;

- недахоп кантролю. Віртуальны свет не мае строгіх стандартаў і правіл, што можа прывесці да распаўсюджвання ненадзейнай інфармацыі і недакладнага выкарыстання беларускай мовы;

- праблемы стандартызацыі. Розныя платформы могуць выкарыстоўваць адрозны правапіс і не вельмі дакладна прытрымлівацца нормаў сучаснага беларускага літаратурнага маўлення, што можа нашкодзіць беларускай мове [1].

Нам здаецца, што VR-тэхналогіі найбольш папулярныя ў сферы адукацыі, у тым ліку ў вывучэнні моў, як родных, так і замежных. Беларусь мае патэнцыял для стварэння адукацыйных VR-платформаў, якія будуць прапаноўваць курсы замежных ці беларускай мовы. Анлайн-курсы, відэаўрокі і іншыя электронныя адукацыйныя рэсурсы ствараюць магчымасці для вывучэння мовы ў любы час і ў любым месцы. Такія платформы могуць спрыяць інтэрактыўнаму навучанню, што з'яўляецца эфектыўным у адукацыі [2].

Навучанне беларускай мове пры дапамозе віртуальнай рэальнасці асабліва важна ў інклюзіўнай адукацыі, што дазваляе палепшыць адукацыйны працэс для людзей з абмежаванымі магчымасцямі. Напрыклад, можна адзначыць, што людзям з парушэннямі апорна-рухальнага апарату вельмі цяжка карыстацца папяровымі слоўнікамі, гартары, таму зварот да анлайн-слоўнікаў з інтэрнэту аблегчыць вывучэнне беларускай мовы ці любой іншай мовы людзям з абмежаванымі магчымасцямі [3, с. 240]. Таксама ў БДУІР зараз актыўна выкарыстоўваецца адукацыйная платформа Moodle, якая мае ўсе неабходныя інструменты для інтэрактыўнага вывучэння любой дысцыпліны, у тым ліку і беларускай мовы, і студэнты актыўна карыстаюцца рэсурсамі платформы для ўдасканалення сваіх ведаў у межах курса «Беларуская мова (прафесійная лексіка)».

Тэма выкарыстання беларускай мовы ў віртуальнай рэальнасці становіцца ўсё больш актуальнай у сучасным свеце, дзе тэхналогіі і моўная практыка зліваюцца ў адзінае цэлае. Так, разнастайныя прадукты, як гульні, так і адукацыйныя, не толькі забаўляюць, але і прапануюць унікальныя магчымасці для папулярызацыі беларускай мовы. Спынімся падрабязней на гэтым.

У апошні час назіраецца павелічэнне колькасці гульняў, якія прапануюць беларускамоўны інтэрфейс і падтрымку мовы. Гульні, якія ўключаюць беларускую мову, спрыяюць не толькі развіццю моўных навыкаў, але і культурнай ідэнтычнасці моладзі. Напрыклад, гульні, заснаваныя на беларускіх легендах або гісторыі, дапамагаюць гульцам паглыбіць свае веды аб культурнай спадчыне краіны. Акрамя таго, гульні ствараюць асяроддзе, у якім мова ўжываецца ў натуральным кантэксце, што садзейнічае яе засваенню. Прыкладзём прыклады такіх рэсурсаў: «Тайны старажытнасці», «Легенды Прыпяцкага краю», «Паданні Мінска» і інш.

Адукацыйныя платформы і мабільныя дадаткі таксама маюць важную ролю ў папулярызацыі беларускай мовы. Яны прапануюць шырокі спектр матэрыялаў для вывучэння мовы: ад базавых курсаў для пачаткоўцаў да спецыялізаваных праграм для тых, хто хоча паглыбіць свае веды. Такія платформы часта выкарыстоўваюць інтэрактыўныя метады навучання, што робіць працэс вывучэння больш займальным і эфектыўным. Гульні і заданні, якія ўключаюць беларускую мову, ствараюць матывацыю для навучання і даюць магчымасць практыкаваць мову ў дынамічным фармаце [4]. Можна прывесці наступныя прыклады такіх сродкаў вывучэння мовы: «Літарніца», «Беларуская віктарына», «Падарожжа па Беларусі», «Знайдзі пару» і інш.

Такім чынам, выкарыстанне беларускай мовы ў віртуальнай рэальнасці, найперш у гульнявой сферы і адукацыйнай, мае вялікае значэнне для захавання і развіцця мовы. Гэта не толькі спрыяе павышэнню цікавасці да беларускай мовы сярод моладзі, але і служыць важным інструментам для пашырэння культурнай свядомасці. Праз гульні з беларускім інтэрфейсам і разнастайныя адукацыйныя рэсурсы беларуская мова атрымлівае новае жыццё і становіцца часткай сусветнай культуры, што, безумоўна, заслугоўвае падтрымкі і развіцця, а віртуальны свет спрыяе стварэнню супольнасцей, дзе беларусы могуць абменьвацца вопытам, падтрымліваць адзін аднаго і абменьвацца інфармацыяй пра культуру, літаратуру і гісторыю Беларусі.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Уплыў Інтэрнэту на развіццё беларускай мовы [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://school-science.ru/3/10/32288>. – Дата доступу: 04.12.2024.

2. Мова анлайн. Ці дапамагаюць нам новыя інфармацыйныя тэхналогіі размаўляць і пісаць па-беларуску? / [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://zviazda.by/ru/news/20200219/1582109862-mova-onlayn-pomogayut-li-nam-novye-informacionnye-tehnologii-govorit-i>. – Дата доступу: 25.11.2024.

3. Пятрова, Н. Я. Штучны інтэлект у інклюзіўнай адукацыі (на прыкладзе выкладання дысцыпліны «Беларуская мова» ў ВНУ) / Н. Я. Пятрова // Непрерывное профессиональное образование лиц с особыми потребностями: сборник статей V Международной научно-практической конференции, Минск, 14 декабря 2023 / Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники; редкол.: А. А. Охрименко [и др.]. – Минск, 2023. – С. 239–243.

4. Беларуская мова ў лічбавай эпосе [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <https://vb.by/econom/kaleidoskop/beloruskij-yazyk-v-czifrovoj-epohe-resursy-i-prilozheniya-dlya-izucheniya.html>. – Дата доступу: 25.11.2024.